DISSERTATIO
DE
ORIGINE
ET POTESTATE MODERNA ELECTORUM IN IMPERIO ROMANO-GERMANICO.

Quam

S. S. Benedicente TRIADE

Conſenſu & Authoritate Ampliſsimæ Facultatis
JURIDICÆ

PRÆSIDE

CLARISS. ET CONSULTISSIMO VIRO

DN. DOMINICO ARUMÆO,

JCto eximio, & in Acad. Jenenſi Anteceſſore, ejusdemq; curiæ Provincialis & Scabinatus Aſſeſſore longè digniſs.

Publicæ examinationi demiſſè offert
Ad diem XVI. Aprilis.

MICHAEL Schiferer CARPONA-PANNONIUS, &c.

Turpe eſt patritio & viro nobili cauſas oranti, jus, in quo verſatur, ignorare, *l. 2. §. 43. ff. de O. I.*

JENÆ
TYPIS JOHANNIS WEIDNERI, ANNO 1614.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Illuſtriſs. ac Celſiſs. Principi ac Domino,
DOMINO

JOHAN-ERNESTO
JUNIORI, RECTORI MAGNIficentiſſimo, Duci Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ & Montium, Landgravio Thuringiæ, Marchioni Miſniæ, Comite de Marca & Ravenſpurg, Domino in Ravenſtein, &c. Domino meo Clementiſſimo.

Illuſtriſs. Comiti, & Dom. Dom. Comiti

GEORGIO THURZOO de Bethlemſalva, Comiti perpetuo Aruenſ. &c. Palatino Regni Hungariar. & Judici Comannorum: nec non Sacr. Cæſar. Majeſtatis Conſiliario intimo, & in Hungaria Locum tenenti, &c. Domino & Patrono mihi gratioſiſsimo.

Illuſtri ac Generoſo Domino, Domino

SIGEFRIDO à Kolonitſch L. Baroni in Burgſchleinitz/ Haindorff/ Idungſpeygen/ Grosſchützetn/ & hæreditario poſſeſſori Arcis Levæ, Equiti aurato, Agazonum Regal. in Hungar. Marſchallo; nec non Sacr. Cæſar. Majeſtatis Conſilario Bellico, partiumq; Hungar. cis Danubium Generaliſs. ac Præſidii Vivar ſupremo Capitaneo; Sereniſs. D. D. Matthiæ & Maximiliani Archiducum Auſtr. Cubiculario, &c. Domino & Patrono mihi gratioſiſs.

Generoſo ac Magnifico Domino

CASPARO TRIBELL à JARISCH in IBANOWITZ, Hæreditario Arcis Lipſchenſis &c. nec non Sacratiſs. Cæſar. Majeſtatis à Conſiliis ſolertiſſimo; Domino & Patrono meo plurimùm gratioſo.

S. P.

LUdovvicus Rex Ungariæ, Illuſtriſſ. ac Celſiſſ. Princeps, Dux Saxon. &c. Illuſtriſſ. Generoſi ac Magnif. Dn. Dn. &c. quondam Franciſcum Epiſcopum Varadienſem interrogavit; Num literas armis, vel hæc illis præponeret? cum Alphonſo Rege Arragoniæ maſculè reſpondit, armatæ quidem militiæ de debito dignitatis atq; excellentiæ ſuæ vigore nihil quicquam detrahens, togatæ verò longè eminentiorem tribuens autoritatis gradum ac prærogativam; cum hæc perficiat animum, perpetuam gignat felicitatem & in arma imperium habeat, (Novel, 25. c. 5. in f.) *omniaq; prius verbis docet experiri quàm armis; at illa tantum in externis eſt occupata, habiles quidem reddit corporis vires, dum tractatur: verum in ſuſcipiendo bello, re minus probè conſiderata, cæco quaſi impetu in nervum prorumpit, necemq; crepat, & ſumma imis non niſi humani ſanguinis profuſione incautè miſcet; nec minus eleganter Cic. hac de re diſſerens, ubi ait: Non velocitate, nec curſu res magnæ geri, ſed autoritate, conſilio, & prudentia. Ubi ergò h. duo q. fulcra* ARS, MARS *ſeſe mutuò reſpiciunt, ibi non tantum perfectum & abſolutum arguunt hominem, verùm etiam inſigne ornamentum præbent; quo auguſtè alludit Imperat. Juſtinianus* (in pr. procœmii. Inſtit.) *Imperatoriam, inquit, Majeſtatem non ſolùm armis decoratam, ſed etiam LL. oportet eſſe armatam, ut utrumq; tempus & belli & pacis rectè poſſit gubernari. Hæc autem omnia cum ex utraq; parte in Illuſtriſſ. ac Celſiſſ. Principe &c. Illuſtrib. Generoſis, ac Magnif. Dn. Dn. &c. Heroicè effulgeant, vel ipſe hoſtis experitur, hanc meam elucubrationem ſub vexillo Palladis contextam, de origine & poteſtate Electorum Sacr. Rom. Imperij, in debitæ obſervantiæ ſymbolum & ſtudiorum ἱερὰ ἔργον inſcribere & volui & debui. demiſſè rogans, ut quàm in benè metendo, eandem in eo quoq; quod rependitur, accipiendo, humanitatem mihi præſtare, & me ſtudiaq; mea vobis ò Patres patriæ commendata habere dignemini; veriſſimè enim Plinius; Nulli tam clarum ſtatim Ingenium eſſe ait, ut emergere poſſit, niſi ei materia, occaſio* FAUTOR & MECOENAS *contingat. Vale.*

Tuæ Celſitud.

V. Illuſtri. Generoſ. ac Magnif. Dominat.

omni fide & obſequio obſtrictiſſ.

Michael Schiferer/Aut. & Reſp.

Nobiliſs. Dn. Reſpondenti.

NUnc iterum adſcendis tritam *Schiferere* cathedram,
Huc ſtravit licitam ſedula cura viam.
Ductor is eſt, quem ſi genio pellace ſequaris,
Noſtratis poteris intima noſſe ſtatus.
Laudo operas, ſtudiumq; tuum, quod ſic benè, conſtat,
Dum cum privatis publica jura teris.
Sic fiet, meſſe, ut Themis uberiore refundat,
Vicini quidquid diripuêre Getæ.
Virtuti & generi nil improba demere Enyo,
Adjicere at multum Pallas amica poteſt.

adponebat L. M. Q.

Johannes Gryphiander
Hiſtor. P. Profeſs.

Publica cum magnum teneant jam temporis uſum
jura, quibus ſine Res publica tota jacet;
Non ergò immeritò privatis publica jungis,
Cum neutro poßit ritè carere forum.
Perge bonis avibus ſic gaudia ſumma creabis
Et Patri & Patriæ, laus fluet inde tibi.

Contubernali ſuo nimiùm dilecto

lubens appoſuit

Guilelm-Fridericus à Rottleben/
Eq. Thur.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI AD OMNIA CONSILIA OMNESQVE ACTUS FELICITER PROGREDIMUR, *l.2.C.d.off. Praſ. prætor. Affr.*

THESIS I.

IN Imperio Romano-Germanico ſummo DEI munere inter cœtera ἀξιώματα præfulgent Electores, qui ab Impp. elegantiſs. titulis jure meritoq; inſigniuntur: & imprimis in A.B. Caroli IV. *tit. 1.* palmites Imperiales, ſeptem Candelabra lucentia in unitate Spiritus ſeptiformis, quibus ſacrum illuminari debet Imperium: nec minus verè latera, ſolidæq; baſes & propinquiora Cæſaris membra nuncupantur.

II.

Quantum autem beneficium Imperio Rom. ab ordine illuſtriſs. usq; huc præſtitum ſit, omnia membra Imperii agnoſcunt, & ingenuè profiteri poſſunt, hujus conſilio, ut & opera fideli Majeſtatem Romanam ſartam tectam contra furorē exterorum Principum, & rabiem inprimis Pontific. Rom. conſervatam eſſe.

III.

De authore inſtituti ordinis Septemviralis, etſi ngens eſt conflictus ſcriptorum: magno tamen conſenſu tàm Germanici quàm Italici ſcriptores Otthoni III. Imperat. ex nobiliſs. Saxonum Angrivariorum Ducum ſuam gentilitiam originem trahens, *Ziſn. in Orat. Otthonis III. Imperat.* ambabus quaſi manibus inſtitutionem tribuunt.

IV.

Nullâ itaq; habitâ ratione quorundam judiciorum, quæ ma-

gna diligentia congeſſit *Heigius part. 1. quaſt. 3.* veriorem & pervulgatiorem opinionem multorum Hiſtoriographorum arripiendo aſſeveramus Ordinem VII. Electorum primum ab Otthone III. circa annum 996. decreto communicato à Gregorio V. Pontif. Roman. ſancitum, & bonis avibus introductum fuiſſe, *Marſil. Patavin. d. translat. Imperii, c. 11. Lupold. d. Bebenburg. d. I. Regni & Imperii. Schard. d. Elect. orig. c. 1. Knichius d. I. Sax. non provoc. v. Electorum. c. 1. Ziſn. in Orat. Ottonis III. Paurmeiſt. l. 2. d. I. dict. Rom. Imper. c. 2.* & quod major pars concludit, minor tenetur approbare, *l. 19. ad Municipal.*

V.

Finis hujus rationabilis Inſtitutionis cenſetur eſſe, ut in futurum non per ſanguinis ſucceſſionem Imperii dignitas duceretur, ſed per Imperii Officiales Imperat. deligeretur, *Marſil. Patav. d. translat. Imperat. Schardius de Elect. Germ. Princip. c. 1.* cujus electionis omnium primum Conradus I. Imperat. particeps factus, *Onuphr. Panvin. de Comitiis.* & magis de utilitate Reipub. eſt per electionem promovere Principes ad faſtigium Imperii quam per ſucceſſionem; quia virtus ſemper certior Dux quàm natura, quæ nulla ſtirpis habita ratione ſua partitur dona, *Keck. l. 1. Syſt. Polit. c. 4. Schönborn. in Polit. l. 2. c. 1.*

VI.

Quo v. concordia in electione ſervaretur, nominati ſunt tres Germaniæ Antiſtithes, Eccleſiaſtici, Principes Imperii, Archicancellarii. Moguntinus ut reb. Germaniæ, Colonienſis Italiæ, Trevirenſis Galliæ & Regno Arelatenſi præeſſent, inque iis officia ſua exercerent. His additi ſunt 4. ſeculares Principes, qui & ipſi munia ſua Cæſari, Palatinus Rheni ut Dapifer, Saxon. Dux ut Archimarſchallus, Marchio Brandenburgenſ. ut Camerarius, Dux Bohemiæ ut Pincerna Imperii gnaviter exhiberent, *Lupold. à Bebenburg. de I. Regni. c. 2. Schonborn. l. 5. Polit. c. 6. Paurmeiſt. l. 2. de I. d. c. 1.*

VII.

Et ne cui mirum videatur quod Antiſtithes tres Electores in hoc quoque ſacrum Conſilium aſciti ſint, ſciendum eſt inſtitutionem horum trium Electorum ab Immpp. ſanâ ratione factam,

factam', ducti namque zelo fidei & religionis, quosvè ab initio à temporibus Caroli Magni, poſteaquam inaugurationi & conſecrationi Impp. præfuiſſe hiſtoriæ teſtantur, *Heigius part.1. q.4.*

VIII.

Pari fato in Romana Repub. licuit Sacerdotibus & religioſis verſari: imo cum Regno & ſacerdotio quandoq; conjunctum Imperium habere, *Ærod. rerum judicat. l. 1. tit. 4. c.1. & 2.* ſit Melchiſedech Rex & Sacerdos, ſed in figura Chriſti, ſit Heli Sacerdos & Judex populi, ſint Sacerdotes Politicis veſtibus ac muneribus aliquando donati; illis tamen maximè convenit, ut h. læva non dextra teneant, ſibique privilegio data non debita ſimpliciter ex officio putent; *Caſus l.1. Sphær. Civitat. c. 15.*

IX.

Nec diſſimili ratione apud Franciæ Regni moderatores in conſtitutione XII. Parium à Ludowico Rege juniore Anno 1179. ſacratiſſimè creati, Eccleſiaſtici ſecularibus adhibiti leguntur. *Hottom. in Francogall. c. 17.* Pares autem propterea dicti, non quod Regi, ſed quod inter ſe pares ſint, Septemviratui Roman. Imperii ſimiles quoad ſuſtinendum Imperium, non verò quoad electionem Imperat. aut Regis, cum regnum Galliæ ex familiæ ordine ad proximum quemque pervenit, *Johan. Tilius de reb. Gallic. l. 2. tit. de Parib. Gall.*

X.

Ac proinde ſyncerè aſſeverandum veterum Principum in religione magnam fuiſſe devotionem, tantam ſanè, ut ſine ſacerdotibus & Epiſcopis nihil magnum feliciter ſe abſolvere poſſe ſperarent, & ita demum rectè omnia proceſſura crederent. Si religionis antiſtithes ſuis conſiliis præſentes haberent, *Heigius part.1. quæſt. 4.*

XI.

Præmiſſa brevi & ſuccincta delineatione primordii Electorii, fugientes judicia multorum autorum, & amplectentes ea, quæ magis veritati conſona videntur, tranſimus ad poteſtatem Electorum, maxima ex parte in electione & degradatione Cæſaris conſiſtens, *Schönborn. in Polit. Rubric. c. 33. & 34.*

XII.

Cum duo ſint modi, per quos Imperium legitimè transfertur Electio videlicet & ſucceſſio, uterque ſubindè in Republ. Romana à prima Cæſarum origine uſitatus; Electio quidem, ut natura prior & antquior: ita & utilior eſt, teſte *Ariſtotel. 4. Polit. 11.* quia optimum quemq; Electio invenit, *Tacitus 1. Hiſtor. 2.*

XIII.

Sed ſucceſſio ipſi Principi melior eſt, quoniam magis firmum ac diuturnum ipſius reddit Imperium, pro qua ſucceſſione, *Lipſ. 2. Polit. 4. Bodin. l. 6. d. Repub. 5. & 2. d. Repub. 3. Kirchn. diſp. 4. theſ. 2.* diſputant.

XIV.

Unde omnibus modis ſtuduerunt primi Cæſares Imperium in ſua domo firmare, ob quod ſi liberos genuinos non haberent, alios ad Imperium adoptarunt; ſicuti Julius Cæſar Auguſtum hæredem inſtituit, Auguſtus Tiberium adoptavit, hic viciſſim Druſum; Hinc hæredes *Seneca vocat*, adminicula Auguſti, *Suet.* ſubſidia aulæ; *Plinius* ſubſidia Dominationis, *Clapm. l. 2. c. 21. d. arcan. Rerumpubl.*

XV.

Noſtrum enim Imperium quod Electitium ſit, abundè eluceſcit, & quod Electoribus jus eligendi Cæſarem competat, nullum eſt dubium, *c. per venerab. extr. de Elect. A. D. tit. 7.* non quidem uni aut pluribus, ſed toti Collegio; & proinde habenda eorum electio eſt, ac ſi à tota univerſitate Principum & populi, à quibus in ipſos ea poteſtas translata eſt, facta eſſet, *argum. l. item eor:* §. *ſi Decur. ff. quod cujusq; Univerſ. nomine &c. c. ult. d. præbend. in 6. Lupold. à Bebenburg. d. I. Imperij. c. 6.*

XVI.

Parùm altius jus electionis dimetientes, Hiſtoriographi hanc anſam nobis ſuppeditant ſcribendi, illud nempè primitùs penes Septemviros abſolutè non fuiſſe, *Schard. d. Princip. inſtit. c. 9. Dreſſer. contra Bellarm. d. translat. Imperat.* ſed procedente tempore, & ante ætatem Caroli IV attritis per bella civilia familiis Suevicis, Franconicis & aliis; cumque furor & rabies Pontificum erga

Impp.

Impp. Rom. magis magisq́; exardeſceret tum demum ſenſim ad ſolos ſeptem modernos eligenda poteſtas conſilio Imperat. & voluntate Procerum devoluta eſſet, colligitur. *Ciſn. in Orat. d. Otthone III. Imperat. Heig. part. 1. quæſt. 3.*

XVII.

Initium hujus translationis & mutationis colligit *Dn. Frider. Hortleder. Fautor meus plurimùm colendus in diſputat. ad Schleid. theſ. 7.* ex Brunone Saxone hiſtorico, & ſub turbulento Heinrici IV. Imperat. ſtatu poteſtatem illam in Imperat. invaluiſſe affirmat.

XIIX.

Conſtat ex ſuperioribus abſoluta Electores Imperii poteſtate gaudere in eligendo Imperat. Electorib. a. Archiepiſcopis velut privilegium perſonale jus electionis conceſſum eſt, nempè ut qui legitimè ad unam ex Metropolitanis ſedem aſſumptus fuerit, tàm diu jure illo fruaturquam diu vixerit. At Laicis jus eligendi hæreditarium eſt, & ubi primogenitus filiorum defuncti Electoris vel ſi hic ſine filiis deceſſerit ad propinquiores fratres vel agnatos hæc sereniſſima dignitatas devolvitur, *Onuphr. Panvin. d. Comitiis.*

XIX.

Et licet tres ordines ad Comitia vel per ſe, vel per ſuos Legatos conveniant, qui in tres claſſes diſtinguuntur, prima Electorum, altera Principum, Comitum, Baronum; Prælatorum tertia Liberarum Imperii civitatum; Civitates n. unum conſtituentes corpus in duo latera partiuntur: in die Reiniſche vñ Schwäbiſche Banck; tamen poſterior ordo in numerum ſolùm ſuffragantium, non votantium refertur, *Paurmeiſter. l. 2. d. J. dict. c. 2. Dn. D. Arumæus in comm. A. B. quæſt. 6.*

XX.

Sed quid eſt? quod d. J. Sax. *l. 3. art. 53.* cuius h. formula, d' Schenck des Reichs hat keine Wahl/darumb das er nicht deutſch iſt: Electio denegatur Regi Bohemiæ licet in numerum Electorum ſit adoptatus. quoniam ſanguine Germanico non eſt cretus; ceſſante igitur hujus legis ratione, ceſſat ipſa diſpoſitio *cap. ceſſante. d. R. J. in 6.* alias ſi conſentientibus ſuffragiis Electores in unum conſpirent,

reliqui tres in alium. poteſtatem habet Rex Bohemiæ alterutrum ex illis eligendi & in Imperat. evehendi, *Petr. de Andl. l. 2. de Inſt. Rom. Imperij. c. 2. Schönborn. 5. Polit. c. 33.*

XXI.

Tanta cum effulgeat Electorum dignitas & amplitudo, ſunt qui Præfectis Prætorio, Senatus Urbis Romæ, Septemviris Perſarum, Ephoris Lacedemoniorum comparare non verentur, quib. non levidenſia jura & amplitudines competebant, ut Præfectis prætorio quod Patres dicerentur Imperii & Provinciarũ, pleniſſimumq; Imperium in ſenatores obtinerent, *Cujac. ad tit. C. de Off. Præfect. Prætor. Hennig. Gœden. conſil. 1. Weſ. conſil. 46. n. 2.*

XXII.

Quod Senatus Rom. elogia & tituli Electorib. etiam competant, quos Patres Imperii florem & partem meliorem generis humani vetuſtas appellavit; nec non & Septemviris Perſarum quod Judices prudentes patrii Juris & LL. interpretes ſint; *Henning. Gœd. dict. conſil. 1. Weſenb. d. loco.* Ephoris Lacedem. Covarruvias comparat, quod æquè ipſis cura & negotium Reipub. à pop. demandatum fuerit, *l. 14. ad Municip. l. 97. d. condit. & demonſtr.* & facultatem habuerint Regem ſibi deligendi & deponendi, *l. 1. pract. quæſt. cap. 1.*

XXIII.

Veruntamen ſunt alia in hoc laudatiſſimo Ordine auguſtiora quæ prædictis perſonis & officiis congruunt, ut Præfectus prætorio, qui nuda & imaginaria dignitate ſaltẽ gaudebat, nec Senatus Rom. ſemper eundem honorem habuit, ita ut Tiberium ipſum projecti illorum ſervitutis voce publicè emiſſa aliquando puduerit, & ſub Leone Imperat. Senatusconſulta fieri prohibente *Nov. 78.* poteſtas ejuſdem Senatus in ipſum Principem translata fuiſſe videatur, *Heig. parte. 1. quæſt. 4.*

XXIV.

Nec minus Ephori fictitiam tantum fovebant dignitatem; major namque poteſtas erat penes Pop. cum ſtatus Lacedem. magis penderet ad formam Democraticam, & â potentiori fieri debere denominationem, conſtat *ex arg. l. quæritur & ibi Dd. de ſtatu*

homin.

homin. Ephoriq; repræſentabant populum : nec denique Illuſtriſs. Electores ſunt comparandi Septemviris Regum Perſicorum, qui non Principes, ſed Judices prudentes Patrii Juris & LL. interpretes fuerunt. *Joſephus antiquit. de Judaic.l.1.c.6. Briſſon. de Regno Perſar.l.1.p.89.95.*

XXV.

Nec mirum videri debet, ſi hæc dignitas Regib. comparetur ut cenſet faciendum, *Schrader. d. Princip. Inſtitut. in Proœm.* Si n. Præfectum prætorio Regib. aſſimilare *Theodoric.apud Caßiod.l.6.c.3.* dignum judicavit, ſi Legati Pyrrhi Regis Rom.Senatum regũ conſeſſum judicarunt, *Flor.l.1.c.18.* imò ſi Cardinales Rom.Pontif. eminentiam & gradus amplitudinem Regibus æquiparantur, *Palæot. Cardinal.de ſacr. conſiſtorii conſult.part.5.quæſt.1.p.266.* cur non etiam regalis prærogativa tâm illuſtri ordini ut cæterorum Principum ſortem multis paraſangis anteire videatur, *Heig. part. 1.quæſt.4.*

XXVI.

ElectionemNovi Imper.feliciter auſpicando ſtat potior ſententia à parte Moguntini Archipræſulis illuſtris Collegii Principum Electorum, hic cæteros coëlectores ſuos pro electione futuri Cæſaris literis ſuis patentibus ad oppidum Franckfurt Moguntinæ Diœceſis quondam à veris Francis & Trojanis fundatum evocare ſolet, *Petr.de Andl.l.2.de I.Regn.Rom.c.2. A.B. tit.de Elect. Regis Roman.*

XXVII.

Facto ampliſſimo conventu in Baſilica S. Bartholomæi præmiſſis ſacris Moguntinis Archiepiſcop. vota ſingulorum inquirere & ſcrutari habet, quo facto cæteros coëlectores ipſum Moguntinum vice verſa requirunt, & votum ſcrutantur ab eo, ut h. omnia in Caroli IV. conſtitut. A.B. latius declaratis dinoſcuntur, *Onuphr. Panvin. de Comitiis*

XXVIII.

Nullâ autem ratione ex dicta urbe Franckfurt ipſis Septemviris decedere fas eſt, niſi prius in unum caput unanimiter conſpiraverint, & digniſsimum Imperio Roman. inter novos ambientes recentem Aquilæ Roman. Majeſtatem Candidatos ritè elegerint, quod ſi facere diſtulerint intra 30. dies ex A. B.

diſpo-

diſpoſitione pane & aqua tam diu alendi, donec voluntates eorum in unum conſenſerint, *Onuph. Panvin. d. loco.*

XXIX.

Hujus etiam Collegii illuſtriſs. partes ſunt, non tantum electionis negotium moderari & abſolvere, ſed ipſumet Imperat. ex formula præſcripta quam Capitulationem dicimus imperio univerſo obligari, ad cujus obſervantiam vi juramenti Cæſar aſtringitur, quod ex ipſis Juris Sax. verbis *lib. 3. artic. 54. §.* als man den König wehlt/ ſo ſoll er dem Reich Hulde thun vnd ſchweren/ ꝛc. colligitur; nec non ex *Clement. d. J. jurand. & c. tibi Domine diſt. 63.* conſectarium eſt, *Rittersh. in partit. FF. c. 10. nu. 11. Heig. part. 1. quæſt. 4.* Schönborn. *l. 5. Polit. c. 8.*

XXX.

Ex quo fundamento colligit Bodinus formam Imperi noſtri Romano Germanici eſſe Ariſtocraticam; verum hac aſſertione argumenti ſui 4tuor terminorum non infringet ſtatum noſtrum Monarchicum; Nam ſi hic juramentis quib. ſe ad obſervantiã LL. fundamentalium aſtringunt Principes, læderent ſuam Majeſtatem, vix ullus eſſet Regum, qui Majeſtatem ſuam ſalvam haberet, nec ipſe Rex Galliæ qui æquè in LL. regni jurare cogitur, *teſte Hottom. in Franco Gallic. & Ariſtoteles. 3. Polit. 10.* quoſdam ait Reges ad Imperium admitti ſine juramento, quoſdam v. non niſi juramento præſtito.

XXXI.

Valdè ergò lubricum eſt ex eo Monarchiam nob. denegare, quod capitulatione ſit certis modis conſtricta poteſtas Imperatoris; Quin potius ſi caligine ſubmotâ ad lucem veritatis oculos attollere libeat, quorum nexu plerique Regum hodiè conſtringuntur *Warem. ab* Ehrenberg. *c. 11. n. 40. d. Regni ſubſidiis* oſtendunt Imperat. in caſibus non exceptis jure veterum Imperat qui procul dubio Monarchæ fuerunt uti, *Dn. D. Arumæ. Præcept. & Fautor meus obſervantiſſ. in tr. d. l. dict. Rom. Imperii* nec vana ratione Imperat. & Regum potentia loris ac frenis conſtringere, cum nemo facilè tanta ſit præditus ſapientia, ut poſſit in ſumma poteſtate modum tenere, *Pontanus lib. 3. apud Herodot.*

XXXII. Sic

XXXII.

Sic ipſe Carolus M. Imperat. cui aliàs abſolutiſs. erat poteſtas vivendi, & omnia ſecundum nutum ac voluntatem in ſpatioſiſſimo ſuo Imperio faciendi, juramentum tum temporis Leoni Pontif. præſtitiſſe dicitur, quod in antiquo quodam Commentario, qui Ordo Romanus inſcribitur, refertur, cujus hæc formula: In nomine Chriſti ſpondeo atque polliceor ego Carolus &c. Imper. coram Deo & B. Petro Apoſtolo me protectorem ac defenſorem fore hujus ſanctæ Rom. Eccleſiæ, *Arniſ. l. 1. d. I. Majeſt. c. 5.*

XXXIII.

Hinc in dubium vertitur quæſtio apud Juriſperitos. Utrum Electores Imperii aliquem Principem non Germanum in Cæſarem eligere poſſint? Quæ quæſtio valdè agitata fuit in Elect. Caroli V. Imperat. ubi Trevirenſis mirum in modum partes Franciſci I. Galliar. Regis defendit motus, ut arguit *Schleid. lib. 1. comm. c. 1.* prognoſtico vatis cujuſdam, qui Maximilianum dixerat ultimum forè Cæſarem Romano-Germanicum.

XXXIV.

Sed cauſa dubitandi maximè ex eo proſilit, quod A. B. non vetet, nec primis LL. quib. ad Germanos Principes facta translatio Imperii dicitur, prohibitū extet, quod ergò expreſsè non mutatum in LL. eſt, cur ſtare prohibetur, *l. 27. c. de teſt.* & erubeſcimus ſine lege loqui, *Nov. 18. c. 15. in pr.* conſtat etiam ante Caroli IV. deſignationem Alphonſum Caſtiliæ Regem & Richardum Cornubiæ Ducem, poſtea Edovardum ex Anglia ad ſceptra Germanici Imperii eſſe vocatos, *Heig. part. 1. quæſt. 5.*

XXXV.

His non obſtantibus cum meridiana luce clarius ſit translationem Imperii à tempore Caroli M. ad Germanos factam eſſe activè & paſſivè, ut loquitur *Panorm. in c. venerab. d. Ele.* conſectariū eſt ea intentione diſpoſitam eſſe, ut axioma Imperii ſacri ſemper & in perpetuum penes Germanos eluceſceret, *Pet. d. Angl. l. 2. d. Imper. Rom. c. 3.* nec longè ab hac ratione aliorum eligentium communis forma diſcedit, ubi in *c. nullus diſt. 61. c. metropolit. diſt. 37. d. Elect.* ritè ſancitum eſt, de gremio Eccleſiæ Epiſcopum eſſe

eligendum, etiamſi alibi digniores reperiantur; quod ſi hoc in ſimplicibus Eccleſiaſticis beneficiis & minoribus regnis valet; multò magis in tam illuſtri majeſtate valere debet, *Innocent. Gentil. in Comment d. Regno. part. 1. theſ. 3. Heigius part. 1. q. 5.*

XXXVI.

Poſtquam hoc modo Imperat. legitimè electus eſt, proceditur poſtea ad inaugurationem Aquiſgranum, qui locus ex more vetuſto ad peragendam ſacram coronationem deſtinatus videtur, ita ut Carolus V. Imperat. jus loci mutare nollet ex conſtit. A. B. etiamſi peſtis ibi graſſaretur, *Schleid. l. 1. comm. c. 1.* communi tamen conſenſu Imperat. & Electorum ex neceſſaria cauſa mutari poſſe hodiernum exemplum D. Matthiæ Imperat. edocet.

XXXVII.

Triplici Corona novus Imperialis Candidatus inauguratur; Argentea primùm Aquisgrani ab Archiepiſcopo Colonienſi, non verò Trevirenſi, ut putat *Schönborn. l. 5. Polit. c. 9.* cui primum officium Regi Diadema imponere competit ex A. B. *t. 4.* cum olim id quoque Moguntino competeret atteſtante *Rittershuſ. in notis ad Günther. l. 6.* Ferrea deinde regni Longobardici propria Modæciæ propè Mediolanum ab Archiepiſcopo Mediolanenſi conſecratur; Aurea deniq; Romæ à Pontifice coronatur, quorum ſolennitates deſcribit *Jovius in Car. V. coronat. Onuphr. Panv. d. Comit.*

XXXVIII.

Ad exemplum ſupremi terræ cœlique Monarchæ his tribus coronis *Hieronym. Balbus Epiſcop. de coronat.* Imperat. noſtrum ornari autumant; Argentea, *ut Zach. 5.* Sumes inquit, argentum & pones in capite JESU; Ferrea, ut in libro Regum ſub imagine Eccleſiæ, qui ferream ſibi fabricavit coronam; Aurea, ut in *Apocalypſi,* Vidi, inquit, ſuper nubem filium hominis habentem in capite ſuo coronam auream, *Chaſſan. in Catal. glor. mundi. conſid. 27.*

XXXIX.

Aliud nec illepidum agitatur commentum, Imperat. ſcilic. triplici corona inſigniri, ideò quod ſit totius mundi Dominus, qui in tres plagas mundi diſpeſcitur; Dominatur enim Aſiæ, *l. fin. C. de tempor. appell.* Affricæ *l. 1. d. off. præfect. prætor. Affr.* Europæ, *l. 2. C. de Appell. Zanett. in tract. de Rom. Imper. num. 248. Schneidw. d. feud.*

part. 3.

part. 3. nu. 61. Unde non de nihilo ſcribit D. Thomas, Imperat. trahere nomen á ſupremo Domino, quaſi omnium Dominum, & qui ei ſubeſſe recuſat, omni ſuccedendi jure, legitimisque hereditatibus privatur, *c. jus. Quiritium. diſt. 1.*

XL.

Allegoricè hanc triplicem coronationem quidam enodant, Imperatorem ajunt primùm argentea coronari, ut intelligat ſe oportere eſſe purum, nullaq; macula conſperſum, exinde veteres vocarunt argentû purum putumque; Deinde Ferro, quod deſignat, tantùm virium ei ineſſe debere, ut in Longobardia hoſtes devincat, totamq; Italiam ex infeſtiſſimorum tyrannorum manibus eripiat, *l. In nomine Domini. C. de Off. præf. prætor. Affr.* poſtremum Romæ auro inſigniri, quia ſicut aurum perfectiſs. eſt ac pretioſiſs. metallor. ita Imperat. in urbe Roma, quæ eſt Imperii caput ſupremum aſſequitur perfectionis gradum, & excellentiam ſuper omnes Reges, *l. 1. C. de Off. præf. augur. Schneidw. in Proœmio Inſtit. cum ibid. allegat.*

XLI.

Solennitatibus & ceremoniis plurimis, quæ ad h. ſacratiſs. opus accedere ſolent ſicco pede præteritis, & quarum latiſſimè Conſtitutio Carolina facit mentionem, ad talem quæſtionem ordimur; An vi ſolius electionis Cæſari competat Juriſdictio, an v. tum demum, ſi ſubſecuta fuerit Papalis coronatio? *Paurmeiſt. de Jurisd. l. 2. c. 3. Schönborn. l. 5. Polit. c. 7.*

XLII.

Suffraganei non pauci hoc rerum ſtatu adhuc erectis ſtant animis, qui autoritatem Papalem mirum in modum, ut in aliis ſic in præſente caſu extenuant, inprimis verò Hoſtienſis Cardinalis in *c. ſuper quib. de V. S. & in c. ſ. qui fili ſunt legit.* nec minus Spec. *Johan. Andr.* qui omnem movent lapidem, ut id nob. omninò perſuadeant; nec ſolum autoritate ſacrorum Canonum pugnant, ſed argum. quoq; jacula in repugnantes retorquent; non poteſt, inquiunt, eſſe perfectum, cui particula aliqua deeſt. *Ariſtot. 5. Metaphyſ. c. 15.* ſed dum negligitur & ſuperciliosè quaſi deſpicitur coronatio atq; inunctio, cæteraq; ſolennia Pontificis pars aliqua Imperiali faſtigio deeſt, non eſt igitur perfectum,

XLIII.

Inſuper nemo quippiam agit, moliturus, antequam oriatur, & ſit, *l. ul. ff. d. collat. bonor.* ſed Imperat. in coronatione dicitur oriri & ſic incipere eſſe, *l. omnes. ff. d. fer. ibi vel ortus Imperij pretulerunt, ubi gl. id eſt, coronatio. Petr. d. Andl. l. 2. de Imper. Rom. c. 5. Hieronym. Balbus d. coronat.*

XLIV.

Præterea, ut in naturalib. una quæq; tria continet, ſubſtantiam, virtutem, actionem, quæ adeò invicem cohærent, ut actio non niſi à virtute proficiſcatur, nec virtus, niſi à ſubſtantia, *Averroes. 7. Metaphyſ. 5.* Electio autem locum ſubſtantiæ tenet, confirmatio virtutis, adminiſtratio actionis; ex quibus neceſſariò efficitur, ut Imperat. ex ſola electione adminiſtrare non poſſit, niſi prius confirmationis virtus acceſſerit.

XLV.

Hæc omnia qui jura Imperii labefactare ſtudent, quaſi palpum nobis obtrudunt, adverſus quos nulla certior victoria eſt ſperanda, quàm ſi eos ſuo quemq; gladio jugulemus; inprimis nobis herbam porrigere neceſſum habent in hoc, quod Pontifex antequam coronetur ſuo officio per omnes numeros fungi ſolet, *c. licet. d. elect. & ele. poteſtate*, quin imò ſi quis eo prætextu literas Pontificias oppugnat à ſacris myſteriis, ut impius & prophanus arcetur, ut in *extravag. Benedict. XI.* quæ incipit, *quia nonnulli*, habetur; Hoc ſi valet in Pontifice, quidni in Imperatore; cum Imperat. ſit Dominus totius Orbis, *gl. in c. Adrianus diſt. 63.* & præferatur Pontifici in *l. glorioſiſs. C. d. Summ. Trinit.*

XLVI.

Quid v. in re planè tantum operæ ponimus, cum certiſs. Canonum interpres Innoc. omnem nobis ſcrupulum ex animis exemerit in *c. venerab. d. ele. ſic ſcribens*: Credimus, inquit, quod ſi Imperat. coronam in loco debito accipere non poſſit, nihilominus authoritatē adminiſtrandi ab Archiepiſc. Colonienſ. poſſit recipere, vel ſua autoritate, quam habet ex electione ſine ulla coronatione miniſtrare, *Hieronym. Balbus de coronat.*

XLVII.

Quilibet Pop. carens Rege, poteſt ſibi Regem de I. gent. eligere

l. ex

l. ex hoc jur. ff. d. J. & J. & talis electus è veſtigio non tantùm fit Rex; verùm & jura & bona illius regni poteſt adminiſtrare. Sic Principes Electores ratione jam dictæ inſtitutionis habēt poteſtatem eligendi Imperat. repræſentantes in hoc omnes Principes & Pop. Germaniæ, Italiæ, & aliarum Provinciarum recognoſcentium Aquilam Romanam; poſito ergò illo, quod exercitus d.I. gent. faciat Imperat. *c. legimus diſt. 93.* concluſionem nobis ſuppeditabit regula ex electione hujuſmodi licitè nomine ac reipſa Cæſar. Roman. regna, jura ac bona SS. Imperii adminiſtrare non verebitur, *Lupold. d. Bebenburg. d. Jurib. reg. cap. 5.* & hæc ſententia aperto fundamento Carolinæ conſtitutionis nititur, *tit. 2. d. elect. Rom. Regis. §. ult.*

LXVIII.

Autoritas Imperat. etiam cum tanta ſit, ut qui auſit ipſorum placita in dubium vocare ſacrilegium committere dicatur, *l. 3. C. de crimin. Sacrileg.* videndum itaque quid hoc in genere ipſi Imper. ſenſerint Maximilian. I. in Comitiis Conſtantiæ Anno 1507. celebratis, dignitatem & authoritatem prorſus ex arbitrio Principum Germaniæ dependere palam profeſſus eſt, *Guiccia. l. 7. f. 244. Bodin. l. 1. d. Repub. c. 10.*

XLIX.

Sic & Imperat. Fridericus audacter reſpondit; Quicunque nos Imperialem coronam pro beneficio à Domino Papa ſuſcepiſſe dixerit, Divinæ inſtitutioni & doctrinæ Petri contrarius eſt, & mendacii reus erit, *Radevvic. d. geſtis Frider. 1. l. 1. cap. 10. Arniſ. d. translat. Imperii. c. 7. Knichius in veſtit. Apologetic. p. 31.*

L.

Denique ſi coronatio Papalis tantæ eſſet efficaciæ & poteſtatis, ut electus in regem Rom. abſque illius confirmatione non poſſet ſubſiſtere, nec Imperii negotia realiter adminiſtrare, ſanè hunc coronationis ritum tàm multi Imperat. neutiquam intermiſiſſent. Conſtat enim Rudolphum I. Albert. & Maximil. I. Ferdin. & Maxim. II. Rudolph. II. & jam ſuperſtitem D. Matthiam Imperat. legitimè expedita electione plenum jus obtinuiſſe, *Paurmeiſter. d. J. Elect. Rom. Imp. l. 2. c. 4.* & quamvis fruatur tit. Roman. Imper. non tamen exinde ſequitur, ut de neceſſitate ſit ipſum

ipſum Romæ coronari, cum Roma cenſeatur eſſe, ubi Imperat. eſt. & ubicunque eſt Rom. Pontifex ibi Roma, ubi Helena, ibi Troja, *Innocent. in c. eccleſiaſt. de except. c. accuſatum. d. Simonia.* & Imperium non in loco aut Italiæ occupatione fundatur, *Heigius parte 1. quæſt. 2. Alber. Gentil d. l. belli. l. 1. c. 23.*

LI.

Abſolutiſs. Electores Principes in Imperio Rom. habere poteſtatem libera electione eligendi Imperat. eumq; ad obſervantiam LL. imperialium coarctandi dicimus; has ipſas v. ſi non obſervaverit æquè poteſtatem habere deponendi & alium ſubſtituendi aſſeveramus; cumq́, ejus ſit deponere, cujus eligere *arg. l. 3. d. re judic.* & qui habet jus conferendi, habet etiam deſtituendi, *Panorm. d. Clericis. c. 4.* conſentit epiſtola Zachariæ Papæ ad Gallos de abdicando Childerico apud *Avent. 3. Annal. Bojor.* regem plebs conſtituit, eundem etiam deſtituere poteſt, *Dn. Frider. Hortleder Fautor meus obſervantiſſ. in diſp. ad Schleid. th. 9. Arniſ. l. 1. de Jur. Majeſtatis. cap. 6.*

LII.

Eſtq́; ea ſimilis conſuetudini vetuſtæ, qua Imperat. à Sanatu fuerunt judicati hoſtes, quæ pœna fuit, ut cervix inſereretur furcæ, corpus virgis ad necem cederetur, *Sueton. in Neron. c. 45.* Fortè etiam illi pœnæ æquiparari poteſt, qua quis Jure civili à gradu & dignitate dejicitur, *l. aut damnum in pr. ff. de pœnis.*

LIII.

In quam pœnam incurrit olim Adolphus de Naſſau Imper. qui ab Electorib. homicidii, ſtupri in virginem, ſocordiâ, negligentiæ perjurii inſimulatus eſt SCto., ut ait Aventinus *l. 7.* de faſtigio deturbarunt; ſimiliq́; autoritate pauló pòſt contra Wenceslaum à Patre optimo Carolo IV. Imperat. natum filium degenenerem, ignavum & inertem, minusq́; ad clavum Reipub. Romanæ auguſtè torquendum aptum natum uſi, *Paurmeiſt. de Comitiis. Arniſ. de Jur. Majeſtatis. l. 1. c. 6. Raphaël. Volat. l. 32. Cuſpin. in Wenceslav. Bodin. l. 2. de Repub. cap. 5.*

LIV.

Et hic alas procul extra nidum Pontifex Rom. extendit, quidve quiſq; Regum dignitatis habet, à ſua manu petendum clamat;

Rex

Rex aliquis ſit annon ſuæ cenſuræ etiam, ſui arbitrii, ad ſe pertinere transferre regna de gente in gentem; quippe qui ſit vicarius DEI in terris, ſed malè? nec nos fugit quantoperè olim in Imperat. Reges & Principes ſyllaturiverit, & ex communicationis fulmine levi ſæpè ex cauſa percuſſerit, quæ omnia de facto tum temporis obtinuit, *Arniſ. l. 1. de Jur. Majeſtatis c. 4.*

LV.

Ex Imperat. octo reperimus excommunicationis fulmine eſſe tactos, ex Regib. Gallorum quatuor; ex Regib. Angliæ duos; Ladislaum Regem Ungariæ Alexander V. regno exuit Plat. in Alex. Ungariæ namque regnum feudis Eccleſiaſticis ex ſententia Clericorum annumeratur, *in Catolog. Feud. Eccl.* idq; feudatarium D. Petro factum vult *Auguſt. Steuchus in lib. de donat. Conſtant.* à Stephano I. Georgium Bohemiæ Regem quod Huſſiticæ religioni favere videretur Pontifex nudavit omni Ducali, Marchionali & regio honore, ſubditosque à fide ipſi data liberavit, *Bonfin. Dec. 4. lib. 1. & 3.*

LVI.

Prolixiores eſſemus, quàm hic locus exigit, ſi omnia ambitionis Pontificiæ exempla, quæ alibi latius recenſentur & refutantur infarcire vellemus. Non ergò ferenda eſt illa Pontificalis inſolentia, quod ſibi degradandi licentiam ſumat *c. 2. de ſentent. & re judicat. c. alius. 13. q. 6.* cum verè illud obtinet quod *Zaſius in l. non ambigitur. d. LL. dicit.* Papæ non competere jus deponendi Imper. quia neq; eligendi poteſtas ipſi de jure competit.

LVII.

Attendendum ſimiliter quàm hac in parte Frid. I. Imp. ferat ſententiam, & qualiter Rulando Legato ab Hadriano Papa ad ſe miſſo reſpondeat; Faceſſant, inquit, Legati à conſpectu noſtro, & via qua venerant ad Pontif. ſuum redeant, eumq; cogitare de portanda cruce Domini potius, quàm de regnis tra[illegible]ndis, adimendis, transferendis jubeant, præſulem ſe & ſacrorum antiſtitem, non auguſtum eſſe ſciat. *Rittershuſ. in Orat. Frid. I.*

LVIII.

Reſtat, non eſſe quod glorietur Roma quaſi beneficium in Germanos Principes contuliſſet, cum eos accerſivit; quin potius beneficium ipſam Romam ab illis accepiſſe, cum diuturnis feſſa malis opem ac defenſionem Francorum imploravit

& im-

& impetravit liberata per eos tyrannide Berengarii & Deſiderii; nec ſibi arroget jus aut eligendi vel renunciandi honori Imperatorio, cum præſul Rom. maximè pendeat à nutu & voluntate Imperatoris, *c. Victor Honorius diſt. 96. c. nos ſi in competent. 2. q. 3. l. Victor. C. d. Summ. Trinit. & d. l. glorioſiſſ. ibid.*

LIX.

Quid juris Electores Principes habeant in electione & degradatione Cæſaris ἐν παρόδῳ hactenus delineavimus, habitâ jam ratione ordinis, qui monſtrat cohærentiā antecedent. & cōſeqq. facitq; ut omnia ſint plana & perſpicua *Ariſt. 2. Analyt. c. 13. Anton. Peregr. d. l. fiſci. l. 1. tit. 1. n. 2* poteſtatem Electorum extra Imperii electionem conſiderabimus.

LX.

Inſignis ſanè eſt autoritas Electoralis Collegii tùm in Comitiis, tùm particularibus conventibus; prius ſoli Imperatori de Jure velut ſupremo Monarchæ competit in hoc, ut convocet ſtatus Imperii, accedente tamen Electorum ſuffragio, ſecundum LL. Cæſari in electione præfiguratas Decreto Spirenſi Anno 1507. §. Haben wir ein gemeine Reichsverſamlung nach vorgehabtem Rath vnd gutachten vnſer vnd des H. Reichs Churfürſten / *Paurmeiſt. l. 2. d. l. Elect. c. 3. Schönborn. l. 4. Polit. c. 33.* alterum peculiariter Electoribus conceſſum eſt, ut ipſemet abſq; ſpecialis veniæ impetratione conventus pro ſalute & incolumitate Reip. in Germania indicere poſſunt, *Paurmeiſt. & Schönborn. d. loc. Heig. parte 1, quæſt. 4.*

LXI.

Cæteris verò Principibus minoribus jus celebrandi Comitia nullatenus eſſe conceſſa, eluceſcit ex conventu Noribergenſi Anno 1524. ubi Carol. V. non injuria accuſavit Principes Germaniæ, quod ſine autoritate Imperat. novum conventum Spiram indixiſſent, *Schleid. l. 4.* cum jus indicendorum Comitiorum inter jura Regia reponatur, *Arniſ. lib. 1. d. l. Majeſtatis, c. 2. & l. 2. c. 4.*

LXII.

Poſt mortem Cæſaris vacante Imperio Electori Moguntino tanquam Decano Septemviralis Collegii indicendi Comitia conſti-

conſtitutione Carolina permiſſum eſſe minimè ambigitur; an v. idemquoq; liceat ſuperſtite Imperat. ut autumat *Onuphr. Panv. de Comit, tit. 7.* graviter patrum noſtrorum memoria in electione Ferdinandi Imperat. controverſum fuit; verum quod non liceat, arguit interlocutio Johan. Electoris & Ducis Saxoniæ, qui miſſo filio Johanne Friderico ad conventum Colonienſem, Moguntino Electori antequam rem cum iis communicaſſet integrum non fuiſſe contendebat; quæ res tranſactione Spirenſi Ann: 1544. tandem ſopita eſt, in triſte atque funeſtum bellum abiit, *Dn. D. Arumaus Præcept, meus honorandiſſ. comm. A, B, quæſt. 11.*

LXIV.

Nec ab hoc ſcopo alienus eſt Pontif. Rom. ſuam qui pleni potentiam velut ex altiſſima pharu dependere ſomnians, vacante namque Imperio Rom, vel alio regno ſuperiorem non recognoſcente adminiſtrationem interim ad ſe pertinere, & tàm de cauſis Feudalib., quàm aliis pertinentibus ad cognitionem Rom. Imperat. cognoſcere debere validè affirmat, *c. licet. ex ſuſcepto & ibi Panormit, & Dd. extr, de foro, compe. Clem. paſtoral, §. ſ. de ſent. & re judic. in 6.*

LXV.

Pontificem Rom. hac quoq; ex parte nil habere juris contrarii docet A. B. lex fundamentalis, quæ ſtrictiſſimè eſt accipienda, *gl, in l. 3. §. hæc verba. ff. de N. G. ubi ſub Rubr.* von Rechten des Pfaltzgrafen vñ Hertzogen zu Sachſen expreſsè cautũ eſt, quod vacante Imperio Palatinus Rheni Elector poſſit pleno jure exercere judicia, præſentare ad benficia Eccleſiaſtica, colligere reditus, inveſtire de feudis, juramenta fidelitatis vice & nomine Imperii recipere, feudis Principum duntaxat exceptis, & illis quæ Fahnlehn vulgò vocantur, quorum inveſtitura & collatio ſoli Imperat. reſervata eſt, *Vaſq. illuſtr. quæſt. l, 1. c, 22. Schrad. part. 10. de feud. ſect, 1, num. 174.*

LXVI.

Eodem jure Adminiſtrat. Saxon. Dux fruitur in illis locis, ubi obſervantur jura Saxon., & ratio videtur militare, quod is defenſor ſingularis conſtitutus ſit J. Saxonici, ut poſt *Weſ. Albinus Hiſt. Miſnenſ. parte 1. tit. 16.* meminit; & comprobari ex eo poteſt, quod

C jus

Jus Sax. hiſce terris jam olim peculiariter conceſſum, & ſubindè ipſo rerum uſu & ſeqq. Imperat. conceſſione auctum & confirmatum legimus, in quo non Caroli M. tantum, ſed Ottonum, Heinricorum, Lotharii, Friderici & peritorum quorundam ejus juris beneficio Saxones debent plurimùm, ut eſt in præfat. Specul. Sax. Landrecht & Weichbildt.

LXVII.

Singulariter in hoc etiam Palatinus Comes, Elector decore quodam privilegii videtur cohoneſtatus, quod ſit Judex Cæſaris, coram quo Imperator. Majeſtas in judicio ſtatre tenetur, *A. B. in ſ. t. 5*, exinde pariter malè infert Bodinus, Cæſarem non cenſendum Monarcham, quia coram Comite Palatino, ut inferiore conveniri poteſt; verũ in J. Feudali ita deciſum invenimus, ut ſive Imperat. ſive Pontifex, ſive Rex, ſive Dux quicunq; feudum ab inferiore recognoſcit, illius Juriſdict. ſe ſubmittere neceſſum habet, *c. nos ſi incompet. 2. quæſt. 7. gl. l. eſt receptum. d. 1. dict.*

LXVIII.

Non autem ita hic intelligendum quaſi Imperat. noſter eſſet vaſallus Electoris Palatini, ſed quod hoc modo in conſtitutione Carolina ſancitum inveniatur; ipſe igitur Cæſar depoſita, quodammodo Majeſtate de ſua cauſa Comitem Palatinum Electorem judicare jubet, & ſic J. civili receptum eſt, eoq; jure utimur, ut ſi quis major vel æqualis ſubjiciat ſe J. dictioni alterius, poſſit ei & adverſus eum jus dici, *l. 14. de J. dict.*

LXIX.

Eodem modo & in conventione inita inter R. Bohemiæ & Marchiones Brandenburgicos cautum eſt, quod lites ſive controverſiæ motæ inter R. Bohemiæ & Brandenb. coram Conſiliariis ex utroque latere ad hoc deputatis ventilari & determinari debeant; in contractibus namq; Principes eodem jure utuntur, quo privati, *l. Cæſar. 15. de publican. l. de contractu. 3. C. de reſcind. vendit. c. 1. de natur. feudi.*

LXX.

Rex Bohemiæ pari modo reſpectu Sileſiæ ſubjicitur judicio ſuperiori Uratislavienſi, & reſpectu Ducatus Glogovienſis Paribus Curiæ iſtius Ducatus *Schrad. part. 10. de Feud. ſect. 1. num. 53.*

Electores

Electores Saxon.coram ſuprema ſua Lipſenſi curia Electorali ſeſe,convenire patiuntur;Archiduces Auſtriæ,cum ſint immunes à Juriſdict.ortis controverſiis aliquem è ſuis Vaſallis judicem conſtituunt, coram quo conveniantur & jus accipiant, *Cuſpin.in Auſtriac. p. 37.*

LXXI.

Jus appellationis recipiendæ.quæ altera libertatis tuendæ arx à Livio appellatur *l.3.* quamvis & hoc ſupremæ poteſtatis ſit proprium, adeò ut nullo tempore jus illud à Duce, Comite vel Marchione ne ab illo ad Principem, cui ſubeſt,provocetur,præſcribi poſſe putet *Covarr. pract. quæſt.c. 4. n. 1.* tamen privilegium de non appellando primùm conceſſum eſt Electori Saxon. ex A. B. Deinde Sigiſmundi Imperat.beneficio, tertio idipſum plenius conceſſum à Ferdinando Cæſare, Anno 1559. reliqui contrario uſu perdiderunt,nec ita quidem Brandenburgicus per conceſſionem Imperial. recuperavit, *Reiger. in theſaur. Juris. Heigius part.1. q. 4.*

LXXII.

Quo jure utebantur olim Præfecti prætorio, à quorum ſententia appellatio non dabatur, *l. un. §. 1. de off. præfect. prætor. l.un. c. de ſentent. q. ſ. prætor.* adeò ut Eunapius Præfecturam prætorianam inſtar Imperat. dignitatem ſe habere dixerit, niſi quod purpuræ trabævè uſu caruerit, *Weſenb. in Paratit. à quib. apell. n. 3. Peucer. 5. Chron. p. 1003.*

LXXIII.

Non igitur fas eſt Subditis territorii Saxonici tentare provocationem ad aliena judicia:alias illis à malè informato ad eundem melius informandum permitti ſolet provocatio. *I. Ayrer. in proceſs. c. 4. obſ. 4. n. 22.* dignum namq; quod Princeps ſibi perſuaſum habuerit, eos, qui ob ſingularem induſtriam explorata eorũ fide & gravitate ad hujus officii magnitudinem adhibentur, non aliter judicaturos eſſe pro ſapientia ac luce dignitatis ſuæ, quàm ipſe foret judicaturus, *l.un.§. 1. ff. de off. præf. prætor.*

LXXIV.

Archiduces Auſtriæ inter cætera ſua à variis Imperat. impetrata privilegia etiam hoc habent conſt.Frid.1. & 2. Das von jnen an einen Römiſchen Keyſer vnd König noch an des Reichs Kammer-

mer-

mergericht / oder ander Gericht nicht appellirt / ſupplicirt noch re-dimiret werden kan/ Item: das ſie vmb keiner Sachen ſchuldig ſeyn vor dem Reich zu raht zu ſtehen/ ſie wollen den gerne. Conſtit. Carol. V, Von Gerechtigkeit des Hauß Oeſterreich. p. 10, quam Cuſpin. promulgatam dicit *in Auſtr. in Comitiis Wormat.* 1522.

LXXV.

Commodiſſimè circa finem quæri poteſt, An Imperat. fas ſit vi ſupremæ Juriſdict. immunitatem à collectis Turcicis pro placito petentibus indulgere? Et quidem cum harum remiſſio univerſo præjudicet Imperio, jura enim regia non ſolùm pro ſuſtentatione Regis, ſed ad onera quoq; publica ſupportanda deſtinata ſunt, *Luc. de Penna. l. 2. C. de omn. ag. deſert, n.* 2. alteri n. jus ſuum auferre nulla juris patitur ratio, *arg. l. meminerint, C. unde vi*, ne quidem ex plenitudine poteſtatis, *Gail. 2. obſ. 56. Vaſq. Controverſ. l. 1. c. 1.*

LXXVI.

Decidendum itaque cum Privilegia Principis in præjudicium tertii nequaquam interpretanda ſint; licet quidam Principem pro libitu contra jus diſpenſare & mutare quadrata rotundis poſſe aſſueverent; aſt inſanientium magis, quàm Juris prudentium loquelam non immeritò appellat *Valeſc. d. l. Emphyt. q. 8. n. 34.* non niſi ex cauſis juſtis id facere poſſe, *Thom. Mich. diſp. de Juriſd. Roman. Imper. th. 27.* cum quo libet etiam hanc præſentem diſſertationem ſecundis ventis finire.

COROLLARIA.

I. An magis è re ſit vivere ſub jugo Turcico, an Pontificio?

II. An de utilitate Chriſtianæ Reipub. ſit ad multos annos cum Turca Inducias facere?

III. An Regnicolæ recipere teneantur Ducem exterum cum ipſi habeant digniores & meliores?

IV. An Principes Chriſtiani inſcio Imperat. poſſint cum Turca inire fœdus in præjudicium alterius cujusdam Principis Chriſtiani?

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE